

Māris Jurušs: 0% UIN reinvestētai peļņai – sudraba poga valsts mārketinga uzsvārcim

7. marts 2017 02:10

Foto: LETA

Šobrīd publikajā telpā sākusies aktīva diskusijas par 0% uzņēmumu ienākuma nodokļa (UIN) reinvestētai peļņai ieviešanu Latvijā. Ekonomikas ministrija (EM) gadu mijā to iestrādāja Uzņēmējdarbības vides pilnveidošanas pasākumu plānā (UVPP), tagad par to runā arī Latvijas banka (LB) un Finanšu ministrija (FM) nodokļu reformas kontekstā.

Vārds vietā, jo produktivitātes, konkurētspējas, investīciju un kapitāla pieejamībā Latvija joprojām būtiski atpaliek no Eiropas vidējiem rādītājiem, un tieši nodokļu politika ir viens no galvenajiem instrumentiem, ar ko valsts var piesaistīt ārvalstu investoru uzmanību un veicināt konkurētspējas un produktivitātes kāpumu. Tomēr jāņem vērā, ka, tāpat kā jebkurš cits, arī šis instruments pats par sevi rezultātu nerada. Būtiski ir piemeklēt pareizo tā konfigurāciju un meistarīgāko pielietojumu.

1. Kur mēs esam?

Investēšanas aktivitātes Latvijā, kā arī kopumā ES pēdējos gados ir mērenas. Zems investīciju līmenis bremsē pamatlīdzekļu atjaunošanos un modernizāciju, vājinot valsts konkurētspēju un izaugsmes potenciālu. No visām Baltijas valstīm augstākais investīciju līmenis ir Igaunijā - kopš 2004.gada tas saglabāties 70% apmērā no IKP, un ilgstoši ir bijis par 20-30% augstāks nekā Latvijā.

Latvijas uzņēmumus apgrūtina lielāks darbaspēka nodokļu slogs. 2012. gadā efektīvās netiešās UIN likmes Baltijas valstīs bija:

- * Latvijā 6,4%,
- * Igaunijā 6,2%,
- * Lietuvā 4,1%.

Latvijā UIN piemērošana ir līdzīga kā lielā daļā citu Eiropas valstu un ir viens no sarežģītākajiem nodokļiem administrēšanas ziņā. Tā pamatā ir peļņas (vai zaudējumu) noteikšana pēc vispārpieņemtiem grāmatvedības principiem, un atbilstoša apliekamā ienākuma noteikšana un koriģēšana atbilstoši nodokļa regulējumam un ierobežojumiem. Tieši koriģēšana rada daudz pārpratumu, kļūdas un nodokļa sodu uzrēķinus. Piemēram, UIN aprēķinam koriģē gan apliekamo bāzi (ienākums, izdevumus, zaudējumus, pamatlīdzekļu nolietojumu u.c.), gan nodokļa

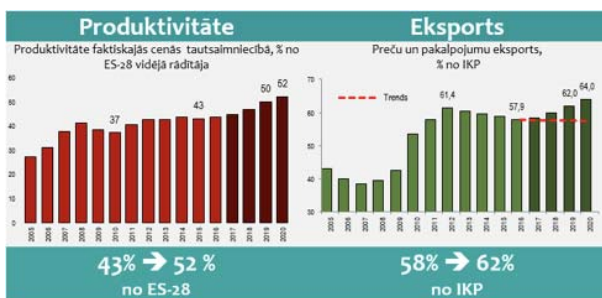
atlaides (ziedojumiem, lauksaimniecībai u.c.), gan maksājamo nodokli (avansa maksājumu, atliktais nodoklis uc).

Tikmēr Igaunijas UIN nodokļu sistēma ir unikāla visā ES un ir novērtēta kā viskonkurētspējīgākā OECD valstīs. Nodokļa piemērošana ir vienkārša, jo netiek veiktas tādas korekcijas, kādas ir Latvijā. UIN vienkāršošana dod priekšrocības Igaunijai arī samazināt nodokļa administrēšanas slogu un maksāšanas laiku – Igaunija ar 84 minūtēm *Paying Taxes 2017* indeksā ierindojas 6.vietā ES/EEZ valstu grupā, kamēr Latvija ar 169 minūtēm ir zem vidējā – 164 minūšu, līmeņa.

Tāpat - lai arī efektīvās likmes Baltijas valstīs ir līdzīgas, Igaunijai, salīdzinot ar Latviju, ir izdevies piesaistīt vairāk investīciju, stimulēt konkurētspēju un kāpināt produktivitāti. Tas norāda ne vien uz to, ka 0% uzņēmumu ienākuma nodoklis nesadalītajai peļņai ir bijusi sekmīga politika Igaunijā, bet arī uz to, ka viena no mārketinga pamatpatiesībām – atšķiries vai mirsti, ar uzviju mēdz atmaksāties arī tad, ja jaunizstrādājamais "produkts" ir nodokļa modelis.

2. Kur mēs gribam nokļūt?

EM definētie ekonomiskās izaugsmes mērķi Latvijai līdz 2020. gadam:

Konkurētspējas un produktivitātes palielināšana nepieciešama, lai veicinātu valsts tautsaimniecības attīstību. Tas dotu nepieciešamo stimulu visas tautsaimniecības izaugsmei un palielinātu iekšzemes kopproduktu (IKP). Investīcijas jaunās modernās iekārtās un cilvēkkapitālā palielina katra uzņēmuma konkurētspēju un produktivitāti. Tas veicina eksportu un valsts kopējo ekonomisko rādītāju uzlabošanu.

Lai to panāktu, valstij jāsamazina birokrācija, nodokļu sistēma jāpadara vienkāršāka un jāpanāk nodokļu sistēmas un atvieglojumu darbības efektivitāte. UIN modelis un likme kopējā nodokļu plejādē neapšaubāmi ir nozīmīga loma tā vienkāršā apsvēruma dēļ, ka UIN likme ir starp faktoriem, kas ietekmē investoru lēmumu "iet vai neiet" ar savu naudu kādas valsts ekonomikā. Secinājums uzsprasās pats – Latvijā ir jāievieš UIN 0% likme reinvestētai peļņai.

Būtiski - nodokļu likmes samazināšana automātiski nenozīmē valsts nodokļu ieņēmumu sarukumu. Gluži otrādi – veicina to pieaugumu.

Ar šo risinājumu UIN tiktu iekasēts tikai peļņas sadales gadījumā, bet peļņa, kas paliek uzņēmuma rīcībā, ar nodokli netiek aplikta. Tas stimulē uzņēmēju interesi ieguldīt peļņu attīstībā, kas, savukārt, uzlabotu investīciju statistiku Latvijā un produktivitāti. Peļņas palikšana uzņēmumā nozīmē uzņēmumu pašu kapitāla

palielināšanos, tātad risinājums stimulētu uzrādīt peļņu, nevis to slēpt, jo tas uzlabotu uzņēmumu finanšu rādītājus (likviditāti, maksātspēju), kas ļautu piesaistīt papildus ārējo finansējumu jaunām investīcijām un attīstībai.

Tas attīstītu ekonomiku kopumā, kā rezultātā pieaugtu nodokļu ieņēmumi (vidējā un ilgtermiņā), palielinot arī IKP. Ja nav skaidras naudas plūsmas, finansējuma piesaistes iespējas mazinās, kas nozīmē, ka arī attīstība, jaunas darba vietas, algu palielinājums un produktivitāte bremzējas. Turklāt, UIN 0% reinvestētajai peļņai vienkāršotu nodokļa administrēšanu, samazinātu iespējas nodokļu optimizēšanai. Tas uzlabotu Latvijas nodokļu sistēmas vērtējumu OECD valstu grupā, uzlabotu Latvijas rādītāju *Paying Taxes* indeksā, kā arī ļautu Latvijai ieņemt augstāku novērtējums konkurētspējas indeksā.

3. Kā tur nokļūt?

Pāreja uz šādu sistēmu nav vienkārša, prasa rūpīgu izvērtēšanu un sarežģītu, kompleksu nodokļu reformu.

Uzņēmējiem gadījumā, ja Latvija ievieš 0% UIN reinvestētai peļņai, būs jāmaina UIN piemērošana - būtiski mainīsies atvieglojumu un atlaižu piemērošana. Īpaši tas varētu skart jau piešķirtās nodokļa atlaides atbalstāmajiem investīciju projektiem par veiktajiem sākotnējiem ilgtermiņa ieguldījumiem.

Izvērtējama arī esošā UIN atvieglojumu sistēma par ieguldījumiem brīvostās un speciālajās ekonomiskajās zonās. Ievērojot tiesiskās paļāvības principu, minētie atvieglojumi saglabājami pārejas periodā. Nepieciešamas izmaiņas arī nodokļu administrēšanas informatīvajās sistēmās (deklarācijas, uzskaitē uc.).

Jāatzīmē, ka Eiropas Komisija aktīvi atsākusi darbu pie Vienotās konsolidētās uzņēmumu ienākuma nodokļa bāzes (angl.v.: *Common Consolidated Corporate Tax Base (CCCTB)*) ieviešanas. Pašlaik nav skaidrs, vai CCCTB varētu ietekmēt noteiktu prasību ieviešanu UIN sistēmām nacionālajā līmenī. Turklāt, sistēmas maiņas sarežģītību pastiprina Latvijas noslēgtās nodokļu konvencijas.

Noslēgums

Kāda būs šī jautājuma reālā virzība Latvijā, rādīs tikai un vienīgi laiks. Savas ambīcijas UIN 0% reinvestētās peļņas kontekstā ir daudziem – EM, FM, uzņēmēju sabiedriskajā organizācijām un pat citām ES valstīm, kas nesagaidīs šādu Latvijas reformu ar prieku.

Tātad gaidāmas lielas diskusijas. To apliecina arī nesenās ES finanšu ministru diskusijas par to, ka līdzās citiem svarīgiem kritērijiem valsts UIN 0% likme tiks izvērtēta, vai jurisdikcija nekvalificējas kā nodokļu paradīze. Vairākas valstis, tostarp Lielbritānija, Īrija, Igaunija un Malta, tam iebilda. Tomēr finanšu ministri skaidroja, ka bez nodokļa likmes tiks izvērtēti arī citi faktori.

Adrese:

<http://www.delfi.lv/news/comment/comment/maris-juruss-0-uin-reinvestetai-pelnai-sudraba-poga-valsts-marketinga-uzsvarcim.d?id=48587703>